

TAG UG/Uwch

982/51

MATHEMATEG M3

Mecaneg 3

P.M. DYDD MAWRTH, 22 Mehefin 2010

1½ awr

DEUNYDDIAU YCHWANEGOL

Yn ogystal â'r papur arholiad hwn, bydd angen:

- llyfr ateb 12 tudalen;
- Llyfryn Fformiwlâu;
- cyfrifiannell.

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Atebwch **bob** cwestiwn.

Cymerwch g fel 9.8 ms^{-2} .

Rhaid dangos gwaith cyfrifo digonol er mwyn egluro'r dull **mathemategol** sy'n cael ei ddefnyddio.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Mae nifer y marciau wedi'i nodi mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.

Cofiwch fod angen Cymraeg da a chyflwyniad trefnus yn eich atebion.

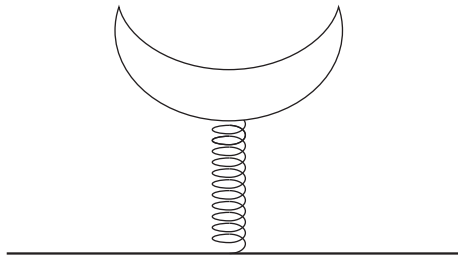
1. Mae car, mäs 720 kg, yn symud ar hyd ffordd lorweddol syth. Mae peiriant y car yn gweithio ar bŵer cyson o 81 kW. Mae'r car yn dod dan effaith gwrthiant i'w fudiant, maint $90v$ N, lle mae v ms^{-1} yn dynodi buanedd y car ar amser t s.

(a) Dangoswch fod v yn bodloni'r hafaliad differol

$$900 - v^2 = 8v \frac{dv}{dt}. \quad [5]$$

(b) Darganfyddwch fynegiad cyffredinol ar gyfer t yn nhermau v , a thrwy hyn, enrhifwch yr amser y mae'n cymryd i'r car gyflymu o fuanedd 5 ms^{-1} i fuanedd 20 ms^{-1} . [7]

2. Mae'r diagram yn dangos reid mewn lle chwarae. Mae'n cynnwys sedd, mäs 12 kg, wedi'i chysylltu â sbring fertigol sy'n sefydlog ar fwrdd llorweddol. Cywasgiad y sbring pan fydd y reid yn ddisymud â neb yn eistedd ynddi yw 0.05 m.

Mae'r sedd i'w modelu fel gronyn P ac mae'r sbring i'w fodelu fel sbring ysgafn, hyd naturiol 0.75 m a modwlws elastigedd λ .

(a) Darganfyddwch werth λ . [2]

Caiff y sedd nawr ei gwrthio'n fertigol i lawr bellter ychwanegol 0.05 m ac yna caiff ei rhyddhau o ddisymudedd.

(b) Dangoswch fod P yn gwneud osgiliadau Harmonig Syml â chyfnod $\frac{\pi}{7}$ ac ysgrifennwch osgled y mudiant. [5]

(c) Darganfyddwch fuanedd macsimwm P . [2]

(ch) Cyfrifwch fuanedd P pan fydd bellter 0.03 m o'r safle cydbwysedd. [3]

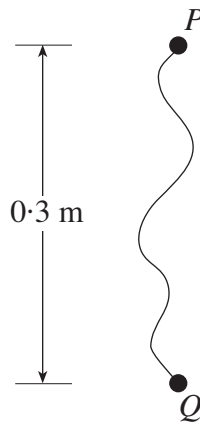
(d) Darganfyddwch bellter P o'r safle cydbwysedd 1.6 s ar ôl ei ryddhau. [3]

3. Darganfyddwch ddatrysiad yr hafaliad differol

$$4 \frac{d^2x}{dt^2} - 12 \frac{dx}{dt} + 9x = 18t - 87,$$

sydd fel bod $x = 5$ a $\frac{dx}{dt} = 10$ pan fydd $t = 0$. [12]

4. Mae dau ronyn P a Q , masau 3 kg a 5 kg yn ôl eu trefn, ynghlwm wrth naill ben a llall llinyn ysgafn anestynadwy, hyd 0.6 m. I ddechrau, mae'r gronynnau'n ddisymud ar arwyneb llorweddol llyfn, bellter 0.3 m oddi wrth ei gilydd, fel yn y diagram.

Mae'r ronyn Q yn cael ei daflu ar draws yr arwyneb â buanedd 8 ms^{-1} mewn cyfeiriad sydd ar ongl 90° i'r llinell sy'n cysylltu safleoedd cychwynnol P a Q . Darganfyddwch y tensiwn ergydiol yn y llinyn yn ystod y plwc, gan nodi eich unedau'n glir. Darganfyddwch fuanedd y naill ronyn a'r llall wrth iddynt ddechrau symud yn syth ar ôl y plwc. [11]

5. Mae gwrthrych, màs 150 kg, yn syrthio'n fertigol. Cyfanswm y gwrthiant i'w fudiant yw $10v^2 \text{ N}$, lle mae v yn dynodi buanedd y gwrthrych ar amser t eiliad. Ar amser $t = 0$, mae'n mynd trwy'r pwynt A â buanedd 30 ms^{-1} . Pellter y gwrthrych o'r pwynt A ar amser t eiliad yw s metr.

- (a) Dangoswch fod s yn bodloni'r hafaliad differol

$$15v \frac{dv}{ds} = 15g - v^2. \quad [3]$$

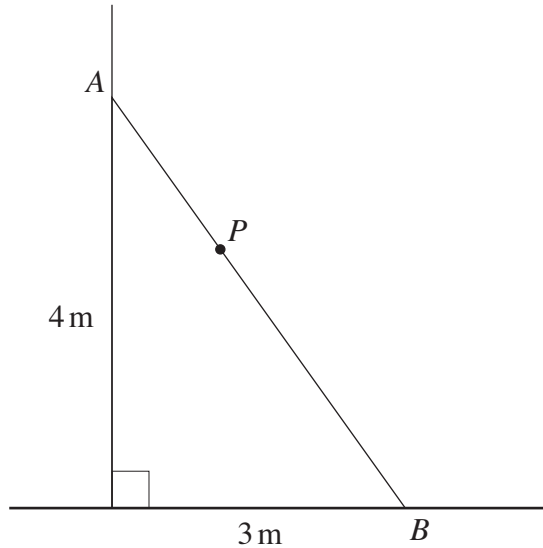
- (b) Darganfyddwch fynegiad ar gyfer s yn nhermau v . [6]

- (c) O wybod bod y gwrthrych yn taro'r ddaear â buanedd 14 ms^{-1} , cyfrifwch uchder y pwynt A . [2]

- (ch) Darganfyddwch fynegiad ar gyfer v^2 yn nhermau s . [3]

TROWCH DROSODD

6. Mae ysgol unffurf AB , hyd 5 m a màs 20 kg, yn ddisymud ag un pen A yn pwyso yn erbyn wal fertigol arw a'r pen arall B yn sefyll ar lawr llorweddol garw. Pellter fertigol A o'r llawr yw 4 m a phellter llorweddol B o'r wal yw 3 m. Pan fydd dyn, P , màs 80 kg, yn sefyll ar yr ysgol bellter 3 m o'i phen isaf, mae'r grym ffrithiannol yn A yn derfannol (*limiting*). Y cyfernod ffrithiant rhwng yr ysgol a'r wal yw 0.3.

- (a) Darganfyddwch yr adwaith normal yn A . [6]
- (b) Darganfyddwch y gwerth lleiaf ar gyfer y cyfernod ffrithiant rhwng yr ysgol a'r llawr. Rhowch eich ateb yn gywir i dri ffigur ystyrlon. [5]